

Pretulu prenumeratiunei
pentru partile Austriei si
Ungariei: pe 1. anu 4 fl.
pe 1/2 anu 2 fl. v. a.
pentru alte tieri 5 fl. la
anu.

SPERANTIA.

Fóia literaria-bisericesca.

Banii de prenumeratiune
si corespundintiele sunt
de a se adresá franco
catra Redactiunea „Spe-
rantiei“, la Aradu, strat'a
Capelei, Nr. 26.

Organulu teologiloru romani din Aradu.

Foi'a acést'a sub redactiunea colegiale a membriloru societatii de leptura si sub auspiciile superioritatii scolastice
ese de doue ori la luna, anume la 1. si 15. a fiescecarei lune.

Domnii prenumeranti, cari au avutu gen-
tilétia a prenumerá foi'a nóstra si inca n'au tramesu
pretiulu de prenumeratiune din acestu semestru, precum
si toti cei restanti din anulu trecutu 1871, sunt rogati
a ni tramite sumele cu cari ni datorescu, de órace si
noi numai astfeliu potemu suportá spesele tiparirii.

REDACTIUNEA.

Ingerinti'a statului politicu in biserică.

In Germani'a s'a inceputu si curge lupt'a contra
potestatii bisericesci in modulu celu mai infocatu.
Ministeriulu de statu alu Borusiei de tempu mai in-
delungatu duce polemia cu episcopulu rom. cath. din
Ermelandu din incidintele unei escomunicatiuni enun-
tiate de acés'a; pana ce in 21. Maiu a. e. nou,
ministeriulu emise o ordinatiune in chipu de „Ulti-
matissimum“ in carea se esprima din partea regimu-
lui parerea de reu, că-ci episcopulu a cutediatu a ab-
dice subordinatiunea in privinti'a statului, si se ac-
centuéza, că pecum tóta corporatiunea asia si bise-
ric'a rom. cath. e subordinata legiloru statului.

Ministeriulu constatéza, că tóta escomunicatiunea
enuntiată fără consensulu statului si care atinge onó-
rea cetatienésca a respectivului. e ilegala. In urma e
provocatu episcopulu, ca mai antaiu se revóce esco-
municatiunea si se vindece ranele cauzate prin ea,
apoi se se dechiareze, că se supune legiloru statului
in tóta estensiunea; la din contra guvernulu va con-
siderá cért'a de incheiata si nu va intardiá cu apli-
carea trebuintioseloru mesuri coercitive.

Nu voimu a vorbí despre nepracticabilitatea
escomunicatiunei in tempulu de adi, usuate mai ver-
tosu in biseric'a rom. cath. nu, pentru că e basata
pe canóne tocmai ca si aceea, că pretiloru nu li
este iertatu a pasí la a dou'a casatoria. Pre noi aci

mai multu ne surprinde ingerinti'a violenta a regi-
mului prusescu in afacerile interne ale statului bise-
ricescu.

Ministeriulu póte trage la raspundere pentru
nesubordinatia facia de legile statului pre ori si cine,
in urmare si pre episcopulu din Ermelandu, carele
ca omu si cive totodata este supusu statului pru-
sescu civilu; in sfer'a sa póte dá si onórea cetatié-
néscă crestinului escomunicatu; dar este nejustifica-
bila orb'a cutesare de a constatá „că tóta escomuni-
catiunea enuntiată fără consensulu statului, e ilegala.“

Guizot, marele diplomatu si istoriografu alu Fran-
ciei, in istori'a civilizatiunei europene, vorbindu des-
pre binefacerile, care biseric'a crestina a adusu Eu-
ropei: dice intr'altel, că „potestatea bisericésca de
cea lumésca a trebuitu necesarminte se se desparta.
Acésta despartire este fontele si principiulu funda-
mentalu alu libertatii consciintiei. Ea e basata pe
acea idea, că poterea materiala nu posiede nici o
jurisdictiune asupra spiritului, consciintiei si adeveru-
lui; ea este eflusulu diferintiei, carea se afla intre
cugetu si fapta.“

Cugetulu si fapt'a sunt dara acele doue daruri,
care dau valóre omului pecum in statulu bisericescu
asia si in celu luménu.

Pre Domnii pusetiunei inse nu ii reguléza ade-
verulu graitu de Guizot. Ei voescu a crede, că li
este ertatu, li este posibilu a intrá si in biserică, in
imperati'a lui Dumnedieu pe pamentu si a stapani peste
spiritu si consciintia. Ambitiunea loru nu cunósce
margini. Acestor'a li graesce dreptatea personificata
prin gur'a lui de Boulogne: „Uriesi falnici, cutediati
a asaltá ceriulu! cu atáta mai aprópe veniti de ful-
gerile mele: aceste le aruncu cu mai multa placere
asupra inaltimeloru ametitórie ale mintii! filosofi dela

media nópte, prudenti'a vóstra eu o voiu nimici: intieleptiunea vóstra eu o voiu batjocuri! O suflare a gurei mele, si rezultatele vóstre, invetiaceii vostri, secolulu vostru voru disparé asemenea usióreloru figuri cu care se jóca pruncii, asemenea pulberei ce o sufla ventulu.“

Consistoriu romanu in Temisiór'a.

Romanii din partile Banatului temesianu inca in congresulu nationalu din 1868 sub nr. 102 prot. au substernutu o petitiune, prin carea ceru reinfintia-rea Episcopiei romane de odinióra a Temisioarei, ér pana la deslegarea finala. dlu V. Babesiu a propusu: „sè se recomande presidiulu infintia-rea numai de càtu a unui *consistoriu separatu* propriu in Temisiór'a.“ acésta *recomendare* precum se vede din actele congresuali, s'a primitu. Asemene in sinódele eparchiali din 1870 nr. prot. 117., si 1871 nr. prot. 115. inca se ventilà cestiunea consistoriulu de Temisiór'a, si caus'a s'a *incredintatu comisiunei organisatória*; ér sinodulu eparchialu de estu tempu, contr'a decisiuniloru din cele doue sinode eparchiali „indruma consistoriulu aradanu ca se intrebe comitetele protopresbiterali ale protopopiateloru, ce apartienu, la districtulu temesianu: cu càtu voru ele se incurga spre sustinerea unui consistoriu infintiandu in Timisióra“?

Departa de a ignorá drepturile istorice ale fratiloru banatieni, ne intrebamu. óre intru adeveru este necesitate imperiosa de consistoriu rom. in Temisiór'a in impregiurarile de adi? séu spiritulu de separatismu jóca rol'a in lucru; si déca si este — cea ce nu credemu, pentru ce suntemu atátu de inconsecinti in pretensiunile nóstre facia cu decisiunile sinodeloru epar. din 1870—71?

Precum veri cine, cu atáta mai multu romanulu e superbu pe trecutul se si ambitiosu pe drepturile sale: ambiúnea nobila nasce emulatiunea nobila, de aici apoi progresarea pe terenulu materialu si spiritualu; acést'a e si tient'a nóstra ca romani si ca crestini; a nu nisú la acésta tienta n'ar insemná mai pucinu decâtu: a renuciá la viitoriulu nostru si a ne aruncá de nou in braciele sclavagiulu ucidiatoriu. Cultura nationala si morala! astea si fie pretensiunile nóstre!

Ce drepturi dar' pretindemu noi romanii unii dela altii? cine dintre romanii banatieni se nege drepturile istorice ale bihoreniloru séu vice-versa?

Drepturile romaniloru banatieni séu bihoreni, sunt drepturile natiunei; nu le potemu ignorá far a

nu ingnóra insasi natiunea, far a nu ne ignóra pre noi insine; drepturile bisericeii ni sunt la mana, dar n'a sositu inca tempulu se le potemu practisá tóte! multe si nenumerate sunt cauzele, cu tempu in sa tóte se voru realisá, si pana atunci se fimu circumspecti, cea ce facemu se facemu cu intieleptiune nu cu patina; lipsele natiunei sunt multe si ea pretinde ajutoriu dela fiii sei pre cari ii-a nutritu si crescutu la sinulu seu in tempurile grele ca si in cele bune: se facemu mai antaiu aceea ce ni-ar aduce mai multu folosu, si de ce avemu mai mare necesitate, si numai dupa aceea altele secundarie.

Trebue se ni infintiamu *institute de invetiamentu, fondu diocesann* etc. dar' cu ce? candu noi nu scimu séu nu voim a economisá. Ce folosu ni a adusu consistoriulu oradanu — afara de spesele enorme de trei ani incoci? si inca sè se mai infintiedie altulu la Temesióra? Nu infintia-rea consistoriulu in Temesióra, ci si stergerea celui oradanu va trebui se-o decreteze déca nu sinodulu, congresulu nationalu! Acést'a o pretinde dela noi pusetiunea si referintiele nóstre, eum si bun'a administratiune a eparchiei. Unu consistoriu bine organisatu pote corespunde lipseloru eparchiei in giurstarile de adi candu avemu sinode parochiali, protopresbiterali, si ca foruri de prim'a instantia, scaune protopresbiterali. Nu cumva arm'a, de care ne folosimu mai susu se o intrebuintieze cineva in contra nóstra din privinti'a consecintiei facia cu decisiunile congresuali, observamu cà insusi congresulu nationalu din 1868, déca erá incredintiatu despre unu Statutu organicu asia precum astadi lu-avemu altecum procedea in lucrarile sale.

Cu ocaziunea sinodulu amu avutu norocire séu nenorocire a audí esprimande-se unii si altii dni deputati banatieni cà „ei n'au lipsa de ajutoriulu aradaniloru séu bihoreniloru, ei sunt in stare pe pung'a loru a-si sustiunea consistoriulu“ acést'a noi o credemu si nu scimu multiamí din destulu lui Ddieu pentru prisosinti'a reversata asupra fratiloru banatieni.

Candu in sa vremu consolidare, atunci trebue se lepadamu dela noi tóte interesele separatistice, si uniti in poteri, umeru la umeru punendu se cercamu binele comunu, astfeliu numai vomu ajunge a fi mari si tari. Esperinti'a trista ni a doveditu cà descentralisarea este vermerele neadormitu ce róde la radacina poterei nationale, au priceputu-o si o pricepe acést'a tótu omulu cu judecata seriosa si impartialu, si credemu cu tempu o voru pricepe toti dar' atunci póte va fi tardiu. Poterile nóstre materiale sunt slabe destulu.

si prin unu separatismu séu dismembrare a acelor'a amu deveni incapabili pentru ajungerea scopului nostru.

Au fostu tempuri, candu o organizare descentralisatória avea insemnatate, candu romanulu érá glebae adstrictus, acele tempuri de trista memoria au trecutu, si sórele autonomiei nóstre bisericesci, ca unu mire a esitu din camer'a sa resfirandu cétí'a absolutismului de pe ochii multu cercatului poporu romanu de relega orientala. Astadi sub domeniulu vaporelui si electrului romanulu nu póte fi impeditu in cursulu seu, numai se ne acomodamu dupa poterile nóstre si se nu fimu condusi de poft'a lui Icarus, càci consecintiele voru fi triste.

Veni-va tempulu candu tóte aspiratiunile si tendintiele nóstre nobile se voru realisá, candu pe scaunulu episcopescu din Temisióra si celu din Orade, care adi jace in ruine, éراسi voru siedea Archierei romani ortodosi, sufragani vechiei si reinviatei metropolie a Transilvaniei conformu prasei din tempii cei mai vechi ai Daco-Romaniloru, dar' se nu precipitamu lucrulu, prin pofte si ambitiuni vane, càci usioru potemu retací, ci se ne nevoimú „a sustinena unimea spiritului intru legatur'a pazei.“

Vincentiu Mangr'a.

Pascele la Athen'a.

Serbatorile pasceloru la Athen'a sunt o serbare din cele mai curiose.

De joi, uliti'a „Eole“ este acoperita de stindarde, de panglice si de verdiature. Tóte pravali-ele sunt incarcate de coróne facute de luminari de céra si ornate cu hartie vapsite, cari se invirtescu dupa ventu. Pe tóte tarabele brutarielor se vedu coróne de pape, in care sunt infipte óue rosie, albastre si albe. Prin tóte partile flori, ramuri impletite si verdétia. Pastorii sosescu din tóte partile purtandu pe umeri mnielulu de pasce; si cumperatorii si vendietorii, strabatu ulitiele, armati de unu lungu lemnu ascutitu subtire, destinat a frige in elu mnielulu.

Ómeni si femei strabatu ulitiele cu metáni-ele in mane, mormaindu la rogatiuni si facendu numeróse semne de cruci. Aceste tóte duréza pena vineri. Vineri tóta lumea merge la biserica mitropolitana din Athen'a.

In midiloculu bisericeii, intr'unu mormentu, impregiurulu earui'a stralucescu o multime de facie ca

unu zidu luminos, este depusu corpulu lui Cristu, pe care tóta lumea merge se-lu sarute cu pietate.

In biserica trupele forméza unu zidu dela usia pana la altaru. Sér'a focuri de bengalu stralucescu in tóte casele. La diece óre corpulu lui Christu este dusu cu procesiune in tóte bisericile Athenei si impregiurulu orasiului urmatu de poporu si de soldati. Cantecile preotiloru, cu cari se amesteca cantecele multimii, care póta o cantitate enorma de facie luminari si tortie, sunt acompaniate de grosnica musica militara. Care din locuitori remanu a casa, esu la ferestre cu o luminare in mana si respundu la cantecele multimei. Deosebitele statui duréza pana pré tardiu. Sambata tóta diu'a bisericele stau deschise.

In drépt'a bisericeii Salvatorului, o strana acoperita de flori si de frundie este destinata, a priimi pe Majestatile loru elenice, si pre episcopulu grecu. Trupele ocupa tóta uliti'a Eole. Ca in ajunu, ulitiele sunt pline de lume, si la mediulu noptii, regele sosese cu regin'a intr'o trasura superba si acompaniatu de câteva trasure ale curtii si de gardi.

Majestatile loru se asiédia pe strane si asculta santele Evangeli-e. Regele si regin'a se scobóra apoi din strana si intra in biserica. Cerimoni'a religiósa este lunga. Candu se sfarsiesce, tunulu se aude in totu orasiulu, detunarile de pusei pléca din tóte directiile, pe pietie in ulitie; strigatele multimei se ridica; fiecare se imbraciosiéza repetiendu Christosu a inviatu!

In diu'a de pasce, felicitatiunile si imbracisierile reincepu. Christosu a inviatu! Fiacare 'si trami-te cadou mnielulu de pasce incarcatu de panglice.

La 23 Aprilu se celebréza serbatórea Santului George in templulu lui Theseu. Acestu templu a fostu in secolii trecuti, transformatu in biserica si dedicatu Santului George. In serbatori pastorii vinu de-si asiezu vitele in vecinatate cu acestu templu; tergurile sunt inchiate, pretiurile platite, si in duminic'a Pasceloru, inainte de a plecá ei, se aduna ér in acele locuri. Indata si lumea se gramadesce din tóte partile Aticeii, si dintr'o mare parte a Greciei si a insuleloru.

Dela templulu lui Jupiteru pana la Observatoriu, pe Poecile, pe colin'a Areopagului, la tribuna, grupele sunt in pitióre si asiézate; femei din Hydra si din insulele Albanese, ómeni din Eleusis, cavaleri neregulati, greci etc. este imposibile a vedé ceva mai pitorescu si mai animatu. Rosiulu fesuriloru contrastéza

cu albulu fustanelor. Vestele de auru stralucescu, costumurile severe, coafeure elegante, ciobani imbracati cu pei de mnielu, tóte aceste se confunda intr'unu minunatu amestecu. Vendietorii de portocale si de lemonade, circula cu caii si magarii lor. Soldatii jóca la sunetulu unei ghitari. Sgomotulu si miscarea populara se agitéza in tóte partile in acestu orizonte, care se termina la mare, si incadréza frumosii munti ai Aticei.

(Semenatorulu)

Rescriptulu

ministerialu dto 11 Maiu a. c. Nr. 9280 adresatu cátra Présanti'a Sa Domnulu Episcopu diecesanu, ca cátra presiedintele delegatiunei romane, in meritulu impartirei fondurilor comune cu serbii si a procedurii urmarinde la despartirea ierarhica a comunelor miste.

(Traducere din limb'a magiara.)

Ilustrisime si reverendisime Domnule!

Maiestatea Sa cesare si regia apostolica cu pré-nalt'a relatiune dto. 19 Aprilie a. c. s'a induratu prégratosu a incuvintiá invoiél'a urdita de o parte intre congresulu nationalu serbescu, de alta parte intre sínódele eparchiali romane din Aradu si Caransebesiu in privinti'a fondurilor si fondatiunilor nationale serbesci din Carloveti, in privinti'a fondurilor si fondatiunelor scolastice gr. orient. din Pesta, in fine in privinti'a procedurii urmarinde la despartirea comunelor bisericesci miste, care mai nainte au apartienutu la dieces'a Aradului, a Timisiorei si a Versietului; s'a induratu mai departe a-mi incredintiá mie facerea dispusetiunilor necesari pentru efeitura acestei invoieli. si a me impoteri: ca comisiunea ce administréda fondurile scolastice gr. orientale din Pesta, dupa impartirea fondurilor administrate de ea se o disolvu.

Pe bas'a acestei invoieli, prevediute cu pré-nalt'a aprobare, pe partea dieceselor gr. orientale a Aradului si Caransebesiului organizate de nou in anulu 1865. si incorporate cátra Metropolia romana, e a se estradá din fondulu nationalu serbescu nealienabilu si clericalu o suma de 300,000. fl. adeca o suma aversionala de treisute mii de florini val. aust. si anume 253.000 fl. in obligatiuni private sigure, 25.000 fl. in obligatiuni pentru desdaunarea pamentului, magiare si banatiene in valóre nominala, éra restulu in bani gata.

Prin sum'a acést'a de escontentare finala. pretensiunile de desdaunare ale dieceselor romane pentru

bisericii catedrale, resiedintie episcopesci etc. cari prin resolutiunea pré-nalta dto. 24 Decembre 1864. s'au lasatu la episcopiele din Temisióra si Versetiu; precum de alta parte pretensiunile de desdaunare ale ierarhiei metropolitane serbesci facute in privinti'a realitatilor lasate in favórea reinfintiatei diecese a Caransebesiului, si in privinti'a pusteii St. Simionu aflatória in posesiunea episcopiei aradane, — se considera de incetate finalminte, si totodata e a se considerá de incetatu si obligamentulu de ajutoriu, datu pana acuma din partea fondurilor nealinabile nationali serbesci si clericale in favórea Episcopului aradanu, a Consistoriului oradanu, precum si a institutelor teologice din Aradu si Caransebesiu.

Dintre fondatiunile speciali administrate la Metropolia din Carloveti cumulative cu fondurile nationali serbesci, asia numitulu „fondus instructus“ alu diecesei aradane. nu altecum fondatiunea facuta de baronulu Iosifu Rajaesics patriarchulu serbescu, pentru unu institutu teologicu romanu, asemenea voru fi a se estradá eparchiei romane.

Fondurile si fondatiunile scolastice administrate in Pesta prin comisiune deosebita, anume fondulu scolasticu, fondulu pentru pensiunarea invetiatorilor si fondulu pentru stipendiu a lui Athanasiu Balla, sunt a se impartí in doue parti egale intre Metropolia carlovitiéna. de alta parte intre diecesele Aradului si Caransebesiului, apartinetórie la Metropolia din Sibiu; inse din fondulu scolasticu, fondatiunile si legatele menite eschisivu pe scopuri serbesci si administrate cumulative cu numitulu fondu, adeca fondatiunea lui Georgiu Bálya, — alui Albrecht, Ducele de Saesenteschen — alui Iulianu Csokor si alui Naum Bozda, inca nainte de impartire sunt a se separá ca unele ce nu cadu sub impartire: din contra fondulu pentru institutulu preparandialu din Aradu, ca fondu curatu romanescu, — e a se estradá romanilor.

In consonantia cu principiulu egalei impartiri a memoratelor fonduri, in privinti'a pretensiunei de desdaunare facute in numele acestor fonduri din incidintele defraudatiunei „Zaharics-Nedoklyanszky“ane contr'a erariului; precum si in privinti'a pretensiunei erariului facia de aceste fonduri pentru asia numit'a „anticipatiune erariala“, intre ambele parti va servi de cinosura paritatea.

In urmarea acestei impartiri, sumele ce competu ierarhiei Metropolitane serbesci in intielesulu rescrip-

tului regescu dto 10. Augustu 1868. prin care conclusele congresului nationalu serbescu din anul 1865. s'au aprobatu, — sunt a se estradá directiunei fondurilor nationale serbesci Carlovitiéne, éra sumele ce competu dieceseloru Aradului si Caransebesiului: epitropiei infiintiate in Aradu sub presiedinti'a Ilustritatii Tale, si acolo sunt a se administrá separate de celelalte fonduri pe scopulu menitiunei lor. — Totu acestei epitropii sunt a se estradá cele 300,000 de florini, care le voru capetá diecesele Aradului si Caransebesiului din fondulu nealienabilu nationalu serbescu si clericalu; mai de parte asia numitulu „fondus instructus“ alu diecesei aradane, pecum si fondatiunea facuta de baronulu Iosifu Rajacsics patriarchulu serbescu, pentru unu institutu teologicu romanu.

Protocoalele si alte documinte referitorie la fondurile din Pest'a care sunt de mare interesu pentru ambele parti, se iau in doue parii si se estradau fiesce careia parti; celelalte scrisori se predau pentru pastre Metropoliei carlovitiéne pe langa indatorire, ca despre aceste se dee dieceseloru romane conspectu exactu, si acestora de câte ori voru cere — tot'de-una se li se dee si copie.

Candu in privinti'a impartirii fondurilor totodata facu si dispușetiunile pregatitorie, si prefigu diu'a 10. Iuniu a. c. ca terminu pentru disolvarea comisiunei insarcinate cu inspectiunea acestoru fonduri: amu a observá: cá in privinti'a fondului pentru stipendii alui Athanasiu Balla, instructiune mai detaiata din partea mea va urmá mai tardiu.

Referitoriu la acea parte a pactului, ce contine invoél'a in privinti'a modalitatii, dupa care e a se procede in acele comune bisericesci miste ale eparchieloru Temisiorii, Versetiului si Aradului, care spre a se incorporá cátra ierarchia de aceeași nationalitate, nesuescu la despartire ierarchica — anotezu. cá prin acést'a se sistéza acelu modu de procedura, care pe temeulu principiilor staverite pentru asemenea casuri de mainainte, prin sinodulu episcopescu din Carlovetiú la anul 1864., s'a preserisu cu prénalta resolutiune dto 24. Decembre 1864. (Ordinatieuna cancelariei aulice reg. unguresci dto 21. Augustu 1865. Nr. 6973. respective intimatulu Consiliului locutiitoriu reg. ung. dto 24. Augustu din acelasi anu Nr. 65.887). Cu acésta ocașiune nu potu intrelasá a atrage atentiunea Ilustritatii Tale la punctele XIX. si XX. din procedur'a noua, ca in loculu terminului defiptu acolo si dejá

espiratu, in intielegere reciproca sè se defiga termini noue corespundietorie, si ca in loculu tribunalului ces. reg. ostasiescu de tíera din Temisior'a, care de atunci in cóce s'a disolvatu, sè se faca totodata invoéla noua pentru delegarea altui tribunalu din confiniulu militaru.

Pentru insasi delegarea tribunaleloru la tempulu seu, sunt a se face pasii necesari prin ambele parti pactante.

Drept'aceea amu onóre a Te recercá Ilustrisime ca se binevoesci a face dispușetiunile trebuintióse pentru primirea sumeloru banale ce competu dieceseloru romane atátu din fondurile dela Carlovetiú, cátu si din cele dela Pest'a.

Binevoesce mai de parte Ilustrisime a incunos-cintiá despre acést'a atátu comisiunea esmisa in ces-tiunea comuneloru miste, cátu si cea pentru impar-tirea fonduriloru pestane; si pe bas'a celoru de mai susu a le providé cu instructiunea necesaria, nu altcum a substerne aici spre intrebuintiare oficiósa unu con-spectu despre sum'a primita dela metropolia serbésca.

Cu acést'a, recercarea Ilustritatii Tale dto 1. Decembre 1871. Nr. 287./Pres. e superata.

Buda, 11. Maiu, 1872.

Dr. Teodoru Pauler, m. p.

PROTOCOLULU

siedintieloru sinodului eparchialu din Aradu, tienute din dominec'a Tomei 1872. in biseric'a catedrala din Aradu.

Siedinti'a IV. in 26. aprile 1872.

Presiendinte: *Ioane Tieranu.* — Notariu: *Georgiu Popa.*

Nr. 74. Parintele archimandritu *Mironu Romanu* fiindu impedecatu intru a ocupá presiedinti'a la carea lu-impoteri-se Prea Santi'a Sa episcopulu, pentru acum presiede par. protopresviteru *Ioane Tieranu* dintru a dóu'a incredintiare a par. archiereu, si cetindu-se protocolulu siedintiei trecute, Se autentica.

Nr. 75. Comisiunea organizatória prin referintele seu *Parteniu Cosma* se pronuncia despre motiunea lui *Petru Petroviciu* in privinti'a aplicarii invetiatoriloru de notari la comitetele parochiali. Sinodulu hotaresce ca

Motiunea acést'a sè se alature la proieptulu pentru organizarea parochieloru.

Nr. 76. Comisiunea verificatória referesce prin *Ioane Popoviciu-Desseanu* cumca credentialulu si actele de alegere ale lui *Georgiu Gataiantiu* alesu in B.-Comlosiu sunt in ordine, propune a se dechiará numitulu de verificatu.

Georgiu Gataiantiu este membrulu alu sinodului eparchialu.

Nr. 77. Intrandu parintele archimandritu *Mironu Romanu* ocupa presiedinti'a. La ordinea dilei este continuarea des-

baterei despre fôia „Lumina“ §. 10. La propunerea comisiunii bisericesci

Se primesce §. 10. alu proieptului, precum l'a formulatu consistoriulu.

Nr. 78. La §. 11.

Se primesce §. 11. astfelu cã cuvintele „muncei sale“ din proieptu, se inlocuescu cu „lucrului seu.“

Nr. 79. La §. 12. sinodulu hotaresce:

Spesele se voru imprumutã din rubric'a speselor ne-prevedite ale consistoriului, ér la casu de necesitate, din altu careva fondu disponibilu.

Nr. 80. La §. 13. si 14.

Sinodulu primesce §. 13 éra §. 24. lu-formula astu-feliu: Din partea senatului episcopescu alu Aradului se va dá socôta sinodului despre venite si spese, éra castigulu se va adauge la fondulu diecesanu.

Programulu fôiei aprobatu de sinodu se alatura la protocolu sub a.)

Nr. 81. La punctulu 9. alu reportului presidialu despre jubileulu Parintelui Metropolitu, comisiunea bisericesca propune a se luã la cunoscintia. Sinodulu primindu adausulu lui *Paulu Rotariu* cãtra propunerea comisiunei, decide:

Se ié la cunoscintia si protocolarmente se esprime multiamita celor'a cari au reprezentatu eparchi'a acést'a, la acelu jubileu cu spesele loru proprie.

Nr. 82. La punctulu 15. alu reportului presidialu, comisiunea bisericesca propune a se luã la cunoscintia espi-rarea arendei localitatiloru pentru institutul teologicu. La propunerea lui *Vincentiu Babesiu*

Sinodulu decide a se provocã consistoriulu aradanu sè se ingrigésca a inarendã localitate acomodata cãtu mai euren-du

Nr. 83. *Parteniu Cosm'a* propune si sinodulu primesce

Consistoriulu se nu aplice professorii teologiei in posturi consistoriali, ci profesorii sè se doteze cuviintiosu si se remana devotati numai chiamarii loru de profesori.

Nr. 84. La punctulu 11. alu reportului presidialu, cã sinódele si scaunele protopopesci nu se pré potu tiené din caus'a cã membrii nu se infacisicza regulatu, si ca in une locuri incepu desbinari dela religiunea strabuna, contra caroru rele Prea Sauti'a Sa Parintele episcopu a emisu pastorala, comisiunea bisericesca propune a se luã spre scire, si

Sinodulu primesce spre scire placuta pastoral'a Prea Sautiei Sale Parintelui Episcopu, éra pentru a suplini lipsele ivite in tienerea sinódeloru si a scaunelor protopresviteresci, sinodulu provóca la hotarirea sa de anu de sub nr. 118. cã consistoriulu are se încépa procedura rigurosa disciplinaria facia de acei membri si asesori, cari nu s'ar presentã regulatu.

Nr. 85. La punctulu 12. alu reportului presidialu despre denumirea parintelui archimandritu *Mironu Romanu* de vicariu episcopescu pentru trebile eparchiei întregi, la propunerea comisiunei bisericesci

Sinodulu primesce spre scire.

Nr. 86. Parintele archim. *Mironu Romanu* propune, cã dupa ce Maj. Sa imperatulu si regele a primitu in corpore

sinodulu, acestu faptu sè se tréca in protocolu spre aducere a minte,

Sinodulu spre aducerea a minte scrie in protocolu cã Maj. Sa prea gratiosulu nostru imperatu si rege a binevoitu a primí in corpore acestu sinodu si la salutarile sinodulu'i a respunsu in cuvinte de bunavoire si amóre.

Acestu protocolu s'a cetitu si s'a autenticatu in siedinti'a din 27. Arpilie st. v. 1872.

Mironu Romanu, m. p.

Archim. si vicariu episc.

Georgiu Popa, m. p.
notariu.

Siedinti'a V. tienuta in 27. aprile st. n. 1872.

Presiedinte: Archimandritulu *Mironu Romanu*. Notariu: *Paulu Rotariu*.

Nr. 87. Se cetesce protocolulu siedintiei de eri si, — se autentica.

Nr. 88. Deputatulu *Part. Gruescu* presenta petitiunea mai multoru locuitori din Pojoga in caus'a sesiunei parochiale d'acolo.

Se preda comisiunei petitiunarie.

Nr. 89. Deput. *Sig. Borlea* face propunerea: ca siedinti'a de mane sè se tienã nainte de médiadi dela 8 pana la 1 óra, éra d. médiadi dela 3 óre, pana nu vomu fiai tóte agendele sinodali; carea propunere se primesce din partea sinodului.

Nr. 90. Relativu la cestiunea consistoriului gr. or. rom. din Temisióra face dep. *Pavelu Rotariu* urmatori'a propunere: „Ven. Sinodu se binevoiesca a indrumã consistoriulu aradanu, ca se intrebe comitetele protopresbiterali ale protopopiatelor, ce apartienu la districtulu temisianu: cu cãtu voru ele se incurga spre sustinerea unui consistoriu infiintandu in Temisióra? apoi se reporteze consistoriulu despre acestea la cea mai d'aprope sesiune sinodala.“

Acést'a propunere, —

Se primesce.

Nr. 91. Se presenta petitiunea comunei Micalaca pentru repunerea preotului *Atanasiu Stanescu* in parochi'a d'acolo.

Se preda comisiunei petitiunarie.

Nr. 92. Dep. *I. Popoviciu-Desseanu* face urmatori'a propunere: „Sinodulu sè se adreseze directe la guvernulu de statu si in anulu acést'a pentru ajutoriu banalu in favórea eparchiei dupa modulu urmatu in anulu trecut.“

Se primesce.

Nr. 93. Deput. *Nicolau Zigre* ca referintele comisiunei esmise spre censurarea repórtelor scolarie, presentéza reportulu comisiunei carele cetindu-se întregu,

Se primesce de bas'a desbaterii speciale.

Nr. 94. Incependu-se desbateru speciala, a numitului reportu, nainte de tóte constatéza comisiunea: cã consistoriele in genere au satisfacutu concluseru sinodali, cu esceptiunea unoru pucine, cari se primescu de scusate, si cã au luat mesurile posibili pentru promovarea invetiamentalui. Deci opimunéza comisiunea ca repórtetele senatelor scolaru sè se iee la cunoscintia; dar consistóriele se fie

indrumate ca insarcinariloru celoru intrelasate se satisfaca pana la sinodulu venitoriu.

Se primesce.

Nr. 95. Cu privire la propunerile consistoriali facute pentru amelioratiunea trebei scolari, comisiunea opiniunéza:

A.) Ca propunerea consistórialoru de a se face o representatiune la guvernulu tiei, pentru a se constringe parintií prunciloru prin organele guverniale a-si tramite pruncií la scóla, sè se respinga, éra consistoriele si tóte organele scolastice sè se folosésca intru astfelu de impregiurari de dispusetiuniile art. de lege 38 din 1868, si numai la casu candu organele politice n'ar corespunde detorintiéiloru, atunci sè se faca aratare autoritatiloru mai inalte.

Se primesce.

B.) In privinti'a catechisarii si esortarii, consistóriele se fie indrumate, a priveghiá, si in casu de lipsa, a luá mesuri rigoroése pentru ca preotimea in tóta scól'a celu pucinu o data in septemana se tiena catechisare si esortare. cu elevii.

Se primesce.

C.) Pentru imbunetatierea salariulu invetiatoresen propune comisiunea: a) consistóriele sè se indrume de nou, ca planulu pentru normisarea si regularea salarielor invetiatoresci se-lu gatésca si astérna nesmintitu sinodulu venitoriu; b) sè se indrume consistóriele, ca pana la sinodulu venitoriu se elaboreze unu proieptu de statute, dupa care s'ar poté infiintiá unu fondu de pensiune pentru invetiatori si invetiatoresci; c) pentru a sucurge invetiatoriloru deveniti nepotintiosi, se recomanda a se aplicá pre langa astufelu de invetiatori preparandi absoluti, cari au a se pregati pentru esamenulu de cualificatiune, cu diumetate din salariulu regulatu alu invetiatorulu.

Propunerile comisiunei de sub C. a) b) c) se primescu.

Nr. 96. Cu privire la proieptulu pentru regularea institutulu preparandialu, comisiunea opiniunéza mai multe modificari, cari insa dupa o desbatere meritoria toté cadu si

Se primesce urmatoriéle propunere a deputatoru *G. Popa L. Ionescu*: „Publicanduse tóte actele. caus'a se relege la sesiunea venitória.“

Nr. 97. Cu privire la propunerea consistoriala de a se tramite cáti-va tineri la institutele mai inalte, pentra pregatire la profesura — comisiunea propune: ca „in cátu face posibilitate starea financiaria a diecesei, sè se tramita in totu anulu cáte 3 teneri bine cualificati cu stipendiu cáte de 500 fl. la institutele cele mai renumite de profesori, insa cu acea deobligatiune morala ca respectivii dupa absolvare celu pucinu 5 ani se servésca in diecesa la preparandia séu altu institutu confesionalu ca profesori.“

Propunerea comisiunei se primesce.

Nr. 98. Pentru inantarea invetiamentulu comisiunea afla de necesariu a se provedé inspectorii cercuali cu diurne si spese de calatoria.

Se primesce urmatori'a propunere a deputatulu *Babesiu*: Observanduse cá inspectiunea scoleloru nu corespunde deplinu recerintiéiloru: sè se provóce consistoriulu, a luá in desbatere acésta causa, si a face o propunere celu mai de aprópe sinodu, pentru sistemisarea mai buna a inspectiunei

scolarie si aflarea medilóceloru banali necesarie, spre acoperirea speselor.

Nr. 99. Cu privire la planurile de invetiamentu, cadiendu opiniunea comisiunei, face dlu dep. *Babesiu* propunerea cá: Planurile de invetiamentu sè se predee comisiunei anchetarie ca se le combine, si dupa aceea se substérna pre sinodulu venitoriu unu planu de invetiamentu.

Se primesce.

Nr. 100. Cu privire la opurile scolastice edate de *Dregiciu*, la map'a de *Eugeniu Bordeaux* si la opulu de economia alui *G. Ventila* se decide:

A se predá comisiunei anchetarie.

Nr. 101. Cu privire la inviatiunea, ceruta din partea consistoriulu *Oradanu*, in privinti'a chartiei ministrulu de culte de dtulu 5 Ianuariu Nr. 26035. parerea comisiunei se modifica si se decide:

A nu se primi ajutoriele ce le ofere regimulu invetiatoriloru, sub asttelu de conditiuni.

Nr. 102. Cu privire la responsabilitatea si disciplinarea functiunariloru de invetiamentu, comisiunea propune: Ambele consistorie se indruma, ca pana la sinodulu venitoriu se elaboreze in contielegere unu regulamentu specialu pentru disciplinarea functiunariloru de invetiamentu si se-lu substérna sinodulu.

Se primesce.

Nr. 103. Punenedu-se la desbatere motiunea deputatulu *Petru Petroviciu* in caus'a inspectiunarii scoleloru din partea consistoriulu, deputatulu *V. Babesiu* face urmatori'a propunere: „Si paña la organisarea mai corespundiatória a inspectiunei scoleloru poporali, consistoriulu pentru scopulu controlarii si inaintarii invetiamentulu poporalu se aviséza a se servi de dispusetiunea §-lui 127. din statutulu organicu si a emite pe langa diurnele indatinate din candu in candu comisari din sinulu seu spre cercetarea scoleloru poporali candu intr'una candu in tr'alta parte.“

Se primesce.

Nr. 104. Deputatulu *Mircea B. Stanescu* ca referintele comisiunei organisatórie, presenta reportulu comisiunei si cu privire la motiunea deputatulu *Petru Petroviciu*: „de a se mai inmultí numerulu asesoriloru consistoriali onorari in senatele scolastice si epitropesci,“ propune din partea comisiunei a se alege inca in acestu sinodu cáte 3 membri noi. Sinodulu insa decide:

Recunoscendu-se necesitatea de a se completá senatulu scolarin si specialu de a se completá unu numeru de 4 individi dintre cei mai destinsi invetiatori si in proportiune cu 2 din cleru, sinodulu va efectui inca in sesiunea presinta completarea; éra pentru casuri de lipsa presidiulu consistorialu e autorisatu a suplini numerulu necesariu de asesori cu surogarea altor'a dela celelalte senate.

Nr. 105. Cu privire la promemori'a adunarei generale a invetiatoriloru rom. gr. or. din eparchi'a aradana propune comisiunea: „A se alege 2 invetiatori poporali de membri consistoriali onorari, precum la sen. scol. din Aradu asia si la celu din Orade.“

Acésta cestiune si-a aflu deslegarea la numerulu precedinte (104)

Nr. 106. Cu privire la petitiunea sinodului protopresbiteralului din Halmagiu pentru a se aronda de nou proteratulul numitu si a se mai lati la arondare, — comisiunea propune: A se dá rogarea acést'a consistoriului aradanu insarcinandu-se acel'a de nou, ca pe sesiunea venitoria se faca unu operatu pentru arondarea protopresbiteratelorú din districtulu seu-

Se primesce

Nr. 107. Cu privire la renuntiarea dlui referinte in senatulu strensu bisericescu alu consistoriului aradanu, *Ioanu Russu*, comisiunea propune a se primi abdicerea si a se alege altu individu inca in sesiunea presinta sinodala

Se primesce si se deide a se efectui alegerea in siedinti'a de mane.

Nr. 108. Finindu-se afacerile puse la ordinea dilei, siedinti'a se incheia, anuntiandu-se siedinti'a urmatória pe mane la 8 ore a. d. m.

Autenticatu conformu decísului sinodului de sub Nr 109 a. c. in comisiune.

Aradu 29 Aprile 1872.

Mironu Romanu, m. p.
Arhim. si vicariu eppescu

Paulu Rotariu, m. p.
notariu

VARIETATI.

□ (*Necrologu*) Parintele *Sebastianu Tabacovicu* economulu curtii episcopesci si spiritualulu captiviloru comitatensi de aicia, dupa unu morbu indelungatu Mercuri in septemana cea luminata in anulu 64 alu vietii sale a adormitu in Domnulu, si joi s'a inmormontatu. Detorimu suvenirei fericitului parinte a atinge pe scurtu, cá densulu s'a nascutu in Munariu in comitatulu Temisiorii din parinti agronomi; ca pruncu si-a petrecutu mare parte a vietii in manastirea Bezdinului. De aci a fostu aplicatu de invetiatoriu la locul nascerii in Munariu de unde apoi intrandu in Teologia a absolvatu cursurile cu calculi de eminentia, fiindu-i profesoru *Gerasimu Ratiu*, fostulu mai tardiu episcopu in Aradu. Dupa aceea s'a calugaritu in Manastirea Hodosiu-Bodrogului, unde a petrecutu peste patru ani ca diaconu fara a fi inaintatu la preotia din cauza, cá-ci pecum singuru adese enará candu erá bine dispusu, a cutediatu a vorbi romanesc. Devenindu *Gerasimu Ratiu* de episcopu la Aradu, parintele *Sebastianu* fu adusu in Curte de economu.

In anulu 1849. a luat parte la sinodulu din Chisineu ca representante din partea clerului. Dupa aceea s'a retrasu érasu la manastire pana la anulu 1854. candu din partea Preasantului Domnu episcopu diecesanu fiindu chlamatu in curte, a dusu economi'a casei cu cea mai mare acuratetia si conscientiositate pana aproape de tempulu in care Tatalu cereescu l'a chlamatu la sine. Elu de si a fostu nascutu serbu totusi a avutu crescere si sentiuri romanesci: dovéda ni este cá pelanga functiunile sale economice si capelanale a tradusu tipiculu celu bogatu din limb'a slaviana pe limb'a romana, intr'unu restimpu de 10 ani, speranti'a inse ce avé de alu poté vedé tiparitu acestu manuserisu colosalu si de mare interesu pentru biserica, nu i s'a realizatu. A lasatu dupa sine

Proprietatea si editur'a teologiloru aradani.

si cateva predici bisericesci pe cum si o piesa teatrala bisericesca in versuri lucrata la anulu 1835. in manistire, in care piesa ca persóne vinu inainte: *Angerulu*, *Avramu*, *Sar'a*, *Isaacu*, doi servitori ai lui *Avramu* si doue servitóre ale *Sarei*.

Fia-i tierin'a usióra si suvenirea eterna!

** Pentru postulu de protopresbiteru in tractulu *Siriei* care se afla vacantu de mai indelungatu tempu, au fostu patru competitori prevediuti cu cualificatiunile prescise: *Ioanu Cornea*, *Petru Suciú*, *Moise Bocsianu* si *Georgiu Vasilieviú*; dintre acestia *Petru Suciú* in urmarea alegerii lui de referinte scolariu la Consistoriulu oradanu, retragenduse din candidatiune, in siedinti'a Consistoriului nostru aradanu plenariu din 11. Maiu a. c. escanduse intrebarea, cá óre tern'a candidatiloru sè se completeze numai de cátu prin Consistoriu, séu sè se tramita actele sinodului protopresbiteralului pentru completarea ei? Consistoriulu a adoptatu parereá prima si a completatu tern'a candidatiloru cu competitorulu *Georgiu Vasilieviú*, protopresbiterulu *Beiusiulu*. Purcediendu apoi consistoriulu la alegere prin votare secreta (la cererea maioritatii) cu 22. de voturi contra 3. ale candidatului *Ioane Cornea* s'a alesu de protopresbiteriu alu *Siriei* (*Világosiulu*) *Georgiu Vasilieviú*; care alegere aprobandu-o Preasanti'a S'a Dlu Episcopu inca in faci'a siedintiei, i a datu alesului binecuvintarea Sa Archiereésca.

* (*Dreptulu naturale*) de *Schilling*, unu opu eminentu in literatur'a germana, se va traduce in romana de catre societatea de lectura „*Petru Maioru*“ in Pest'a. Opu lu e voluminosu de 700 pagine, si e fórté necesariu.

** Dlu *Georgiu Craciunescu* alesu referinte la senatulu strinsu bisericescu, in 13 a l. c. se santi de diaconu. I dorimu succesu bunu pre acést'a cariera noua.

** Preasanti'a sa Dlu Episcopu inca in septemana acést'a va calatori la baile dela *Teplitz*, pentru restaurarea sanatatii. Provedinti'a dec ca reintornandu-se se-lu potemu intimpiná deplinu senatosu.

Indreptare. In nrulu precedinte pag. 76. alineá ultima ordulu 2. din *Invitare de prenumeratiune* s'a omisu cuventulu: *clerului bisericeci ect.*

Pentru redactiune: **Vincentiu Mangr'a.**

STEFANU GYULAI

anuncia cu stima onor. publicu romanu, cá

ASIEDIAMENTULU SEU de TIPOGRAFIA

l'a transpusu in localitatile casei celei nóue a lui *Winkler*, in coltiulu stratei comitatului.

Multiamindu ferbinte pentru gratiosulu patronagiu, cu deosebire on. publicu romanu, totu de odata reclama marimosulu spriginu si pre venitoriu pe lunga oferirea servitioru sele acurate si efline.

Ma si-mai permite voi'a a incunoscentia pre pl. t. dni notari comunali, cá tipariturele trebuintiose pentru comune se afla de vindiare in cantitate mare precum in tipografi'a sa, asié dela dínulu si in librari'a dniloru **frati Bettelheim.**

Tipariulu lui *Stefanu Gyulai* in Aradu.